

60 NÅGRA ORD AF J. V. SNELLMAN.

Morgonbladet n:o 78, 7.IV 1874

»Mina Herrar!

Jag vet det nog, att det är mina äldre vänner, som jag ser här närvarande och hvilka ej tröttna att år efter år hvarje 6 april lemna mig bevis på sin fortfarande hågkomst, jag vet, att det är dem jag främst har att tacka i dag och jag tackar dem hjertligt. De yngre af herrarne kunna ej mycket veta om mig, om de också skulle känna mitt namn, knappt nog, huruvida jag redan är död och begravnen eller ännu räknas till de lefvande; ty jag hör till de främsta af det slägte, som snart går hädan. Jag tackar därför, att herrarne likväl haft godheten besöka mig. 10

När jag ser herrarne, kommer jag ihog min egen ungdom och jag minnes, hvilken betydelse man då vid denna ålder fästade ej endast vid, hvad som föregick närmast omkring en, utan också vid hvad som i mensklighetens historia föregått. Det föreföll en såsom skulle det förflutna, äfven det närmast förflutna, vara en saga från en tid, hvilken låg långt borta; och man tänkte föga på, att man ännu sjelft skulle komma att upplefva något i verlden och likasom se historien föregå framför sina egna ögon. Jag minnes, att äfven de stora hvälfningarne i Europa under den förste Napoleon, då jag läste om desamma, föreföllo mig såsom en redan gammal sägen; och skulle jag icke hafva haft ett dunkelt minne af, att jag med egna ögon sett svenska hären eller åtminstone delar af densamma gå ut i detta krig, så skulle jag knappt besinnat, att jag dock hade lefvat under en del af den tid, på hvilken dessa hvälfningar försiggingo. Så tänker jag det äfven har förefallit herrarne. Det är med en viss förvåning man sedan finner, att man sjelf är kallad att öfverlefva stora verldshändelser. Detta har fallit äfven på herrarnes lott, äfven på de yngstes, att se stora hvälfningar i Europa försigga. I allmänhet, såsom herrarne väl känna, är det svårt att uppfatta de samtida händelsernas betydelse. Man kan säga: intet folk på jorden, äfven det historiskt verksama och betydande, har haft någon aning om, hvarföre det på jorden lefvat. Grekerne kunde ej ana till, att deras roll i verlden var ej blott den, som de sjelfva kände, att vara upplysningens bärare gent emot barbarerne, men att vara upplysningens bärare genom seklen och genom årtusendena för alla verldens folk. Så också med alla andra folk i historien. Vi kunna derföre också föga bedöma, hvilken framtid allt detta, hvad vi sett under våra ögon föregå, skall föra med sig. Men vi kunna väl uppfatta vissa framstående punkter i dessa tilldragelser, hvilka vi finna vara nya i verlden, hvilka gifva tillkänna ett nytt medvetande hos folken och hos menskligheten. Jag tänker det är ej för mycket vågadt att säga, att i vår tids stora rörelser det är medvetandet om nationaliteternas rätt, som utgör denna stora nya idé. Icke så, att denna nationaliteternas rätt, såsom man ofta sagt och velat tro, nu skulle vara en erkänd princip i allmänna folkrätten. Men vi finna, att detta medvetande ligger på botten af, utgör grunden för dessa stora tilldragelser vi öfverlevat. Italiens folk har kommit till erkännande deraf, att denna tanke på Italiens nationella enhet har arbetat sig fram hos dem ända från Dante. Vi känna alla mindre Italiens litteratur, den är för oss jemförelsevis obekant, men vi hafva dock sett anföras, huru hos Italiens folk denna tanke stundom mer eller mindre fallit i glömska, men åter dykat upp och småningom arbetat sig till ett fast medvetande hos alla nationens ledande män. Och vi kunna också säga, att det är den, som skyddat Italien från politisk anarki, hvilken så mången befarade under de rörelser, derstädes 20 30 40 50

föregått, och om hvilken en stor engelsk historieskrifvare säger, att intet är inför Gud så förhatligt som anarkin. Italien har dock ej haft långt till exemplen derpå, för att kunna taga sig sjelft till vara. Mera känna vi om Tyskland, om Tysklands vetenskap och litteratur, ty det är den, som till en väsentlig del fostrat oss och vårt vetenskapliga och litterära vetande. Äfven der, i Tyskland, träffas väl tidigt spridda skymtar af detta nationela medvetande; och vi veta, att redan från reformationen Tyskarne vetat sig vetenskapligt och litterärt vara ett folk. Men fordran på också en stark politisk enhet, denna fordran är, 10 kunna vi säga, i Tyskland ännu ej ett sekel gammal. Vi känna dock, huru den lefde och framstår klar i alla Tysklands stora tänkares och skalders skrifter från slutet af senaste århundrade. Kant, Fichte, Herder, Schiller och så många andra stora män, alla desse sågo emot den dag, då Tysklands enhet skulle högt förkunnas och blifva en verklighet. Derföre, jag tror det, när senaste stora krig bröt ut, fanns väl hos de äldre bland herrarne ingen tvekan derom, att ej Tyskland skulle gå segrande ur striden, åtminstone så, att Tyskland icke skulle gifva från sig denna enhet, till hvilken det småningom kämpat sig.

Vi se också, huru hos de mindre folken fordran på nationalitetens rätt mer och mer vaknat, och huru den åtminstone icke nu mera obetingadt förkastas. Det förhåller sig med sådana stora idéer i 20 menskligheten så, att ingen enskild hjerna gifvit dem sitt upphof; utan gå vi dem närmare på lifvet, för att undersöka hvarifrån de härstamma, skola vi alltid finna, att det är blott medvetandet om något, som redan i mensklighetens historie rör sig såsom en makt, hvilket utgör den nya idén. Så kunna vi i alla folks i Europa historia finna, det alla deras strider, hurudana de helst varit, småningom tenderat till att skilja de nationela enheterna åt, och att förena de spridda delarne af en nationel enhet. Sjelfva medvetandet om en allmän mensklig historie, en allmän 30 mensklig utveckling är något jemförelsevis nytt; vi kunna icke säga, att historieskrifningen företett ett klart medvetande derom före medlet af senaste århundrade. Och det är först sedan tanken derpå vaknat, som man lärt sig också betrakta nationerna såsom denna utvecklings bärare.

När vi alltså tala om nationaliteternas rätt, så förstå vi med denna rätt något annat, än hvad man ofta synes mena dermed, eller att hvarje folkstam skulle ega någon rätt att vara en egen enhet i historien och i nationernas rad. Denna rätt tillhör icke, hvad man kan kalla de naturliga rättigheterna. Dessa rättigheter äro inskränkta till individens 40 personliga rätt. Inga sociala eller politiska rättigheter tillhöra deras krets; dessa äro alltid förvärfvade under historiens lopp, under fortgången af ett folks historiska utveckling. Än klarare gäller detta ett folks rättighet att i historien aktas såsom en nation. Denna rättighet kan endast under historiens fortgång förvärfvas; den skall efterhand skapas och bildas. Sålunda tillhör det hvarje folk att arbeta sig fram till förmåga att verka för mensklighetens allmänna utveckling. Först då kan detsamma åberopa nationalitetens rätt såsom sin.

Jag erinrade nyss, att i Italien så väl som i Tyskland det varit de store tänkarene, de store skalderna, hos hvilka medvetandet om den nationela enheten först vaknat, med hvilken följde fordran på nationel 50 politisk enhet. Vi se ännu i dag, då fråga är om något mindre folk, som hoppas på en sådan framtid, bland skälen för denna fordrans berättigande anföras ej blott dess förgångna yttre politiska historie, utan också dess vetenskapliga och litterära historie. Vi se uppställas den fråga, huruvida detta folk i mensklighetens allmänna utveckling för-

mått skaffa sig en erkänd plats. För herrarne, och jag kan väl säga för oss, som tillhöra universitetet och tillhört detsamma, bör detta vara rätt klart, att ett sådant kärleksfullt arbete för vetenskapen och litteraturen lägger en af grundstenarne för det nationela berättigandet. Det skapar verk, hvilka ej kunna ur mensklighetens historia bortresoneras, utan stå der qvar såsom vittnen, att nationen lefver, och att hos densamma lefver förmåga att i mensklighetens allmänna utveckling hafva en röst och i den deltaga. Må det vara djupt inprägladt i allas vår öfvertygelse, att denna är universitetets nationela uppgift. Och må vi därför ej låta locka oss in på några genvägar och bivägar, i den tro, att vår nationela tillvaro kan på något annat sätt upprätthållas, om vi försumma detta arbete. Må vi alltid anse det för det förnämsta; må vi vara öfvertygade, att om kärleken till vetenskap och litteratur hos oss är sann och lefvande, och om vi arbeta i deras tjänst, vi då lagt den grund för vår nationela tillvaro, hvilken ingen menskelig makt förmår rycka ifrån oss. Jag vill tro, att denna öfvertygelse bland Finlands studerande ungdom är allmän och fast. Det är tillbörligt att loforda densamma, om den finnes, och att framhålla den oändliga vigten af densamma, om den icke finnes, på det att hvar och en må lägga handen på hjertat och fråga sig, hvad han är beredd att göra för sitt folk. Och om herrarne vilja bevara ett vänligt minne af detta vårt möte, så ber jag herrarne komma ihog mig sålunda, att hos mig denna öfvertygelse länge, länge lefvat, att den också varit mitt lifs ledstjerna, ehuru många förhållanden vållat att jag jmförelsevis så litet kunnat bevisa det i verk och gerning.

Jag får förnyadt tacka herrarne för Edert vänliga besök, och önskar, att herrarne hvar och en, när ålderdomen närmar sig, måtte njuta samma glädje att se sig icke helt och hållet glömda.»

10

20

30

61 NÅGRA ORD AF JOHAN VILHELM SNELLMAN.

Morgonbladet n:o 78, 7.IV 1875

»Jag får förbindligt tacka för detta besök; åter får jag förnya, hvad jag för hvarje år sagt, att det icke är mitt fel, att jag så länge besvärar herrarne, ehuru jag naturligtvis icke heller är mycket oroad deraf. Jag mottager den nya dagen såsom hvarje människa, hvilken har några förbindelser kära. Lifvets fortsatta gåfva mottages sällan med missnöje.

40

Jag lefver ett så afskildt lif numera, att jag endast af sägen vet, hvad som i verlden passerar. Jag känner därför icke heller mycket om de förändringar, som timat i universitetets inre lif, – endast sådant, som publiceras. Men jag har alltid erinrats derom vid herrarnes vänliga besök, huru stor skillnaden är mellan nu och fordom, den tid, jag såsom student lefde vid universitetet. Skillnaden vållades väl till en del deraf, att universitetet då var i Åbo. Och när det förlades till Helsingfors, sågs detta af många anledningar icke gerna. Universitetets både lärare och ungdom befann sig också här först såsom på fremmande mark, borttappade och utan förbindelse med, hvad landets hufvudstad eljest egde att förete. Detta har efter hand förändrats, och jag är öfvertygad derom, att icke mera någon finnes, som icke anser det för en lycka och fördel, att universitetet nu tillhör Helsingfors.

50

Visserligen har det sina olägenheter med sig, att ett universitetet befinner sig i en stor stad. Af dessa olägenheter undviks dock större